

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/27/2019
Identifikačné číslo spisu:	8416206361
Dátum vydania rozhodnutia:	24.04.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Katarína Slováčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8416206361.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú A. J. J. (predchádzajúce priezvisko G.), narodenú XX. V. XXXX, bytom u matky, zastúpenú Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Kežmarok, so sídlom v Kežmarku, MUDr. Alexandra 61, dieťa matky J. J., bytom C., W. Š. XX, zastúpenej JUDr. Zuzanou Burdovou, advokátkou so sídlom v Prešove, Volgogradská 13, a otca Ľ. G., bytom A. Z. XXX, zastúpeného Mgr. Stanislavom Feketem, advokátom so sídlom v Poprade, Námestie sv. Egídia 29/69, o udelenie súhlasu na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletého dieťaťa, vedenej na Okresnom súde Kežmarok pod sp. zn. 3 P 169/2016, o dovolaní otca proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2018 sp. zn. 18 CoP 24/2017 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Kežmarok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. apríla 2017 č. k. 3 P 169/2016-88 udelil súhlas za otca Ľ. G., narodeného X. Q. XXXX, bytom A. Z. XXX, matke maloletej A. J. J. (vtedy ešte G.), narodenej XX. V. XXXX, J. J., rodenej V, narodenej X. Q. XXXX, bytom C., W. Š. XX, na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletej A. J. G., narodenej XX. V. XXXX, bytom C., W. Š. XX, na priezvisko „J.". Účastníkom nepriznal právo na náhradu trov konania. Dospel k záveru, že návrh matky na udelenie súhlasu na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletého dieťaťa je dôvodný. V danom prípade maloleté dieťa žije v rodine, ktorej ostatní členovia - matka a jej manžel, s ktorým má dieťa vytvorený silný a stabilný citový vzťah, majú zhodné priezvisko. Je preto v jeho záujme, aby malo priezvisko totožné s ostatnými členmi rodiny, v ktorej žije a aby tak malo i v tomto smere pocit spolupatričnosti. V konaní bolo nepochybne preukázané, že zmena priezviska je v záujme maloletého dieťaťa, ktoré si samo praje nosiť rovnaké priezvisko, ako jeho matka a jej manžel, s ktorým má vybudovaný vzťah. Otec sa s maloletým dieťaťom nestretáva, nemá s ním vybudovaný citový vzťah, dieťa ho nepozná. Dieťa samo spontánne odmieta nosiť priezvisko po biologickom otcovi. Žiadne relevantné skutočnosti nesvedčia o tom, že by nemohlo dôjsť k zmene priezviska. Spolupatričnosť dieťaťa k rodine sa vyjadruje okrem iného aj priezviskom. Okrem zmeny priezviska dieťaťa zo zákona je

možné toto zmeniť tiež na základe dohody, prípadne povolenia príslušného orgánu. V danom prípade k dohode medzi rodičmi maloletého dieťaťa nedošlo.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie otca rozsudkom zo 14. februára 2018 sp. zn. 18 CoP 24/2017 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Z vykonaného dokazovania mal preukázané, že maloleté dieťa sa narodilo XX. V. XXXX v Kežmarku a jeho meno a priezvisko je A. J. G., približne od svojich dvoch rokov nežije s otcom. Matka 6. augusta 2016 uzavrela manželstvo so A. J., s ktorým sa dohodli na spoločnom priezvisku J.. Maloletá má s matkou a jej manželom vytvorený stabilný blízky vzťah; vzťah otca a dcéry nie je v súčasnosti vyvinutý. Vyhovenie návrhu matky na zmenu priezviska maloletého dieťaťa automaticky neznamená obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv otca. Na druhej strane maloleté dieťa od narodenia bez prerušenia žije v spoločnej domácnosti s matkou a od roku 2016 aj s jej manželom. Z výsluchu maloletej pred pribratým znalcom (aj keď znalecký posudok bol vypracovaný pre účely iného súdneho konania) vyplýva jednoznačná túžba stotožniť sa s osobou matky (v minulosti s jej rodným priezviskom), ktorá v súčasnej dobe je nositeľkou priezviska po manželovi. Dieťa žije v spoločnej domácnosti s matkou a jej manželom, čo však neznamená zmenu rodičovských práv biologického rodiča - otca. Zo strany otca je potrebné postupne budovať vzťah s dcérou, ktorý absentoval po dobu ôsmich rokov, bez ohľadu na rozhodnutie o zmene jej priezviska. Záujem maloletej byť „nositeľkou“ totožného priezviska s matkou prevažuje nad odvolacími námietkami otca.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletej dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil § 420 písm. f/ CSP, keďže podľa neho súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Predovšetkým poukázal na to, že odvolací súd vychádzal pri svojom rozhodovaní aj z vyjadrenia matky maloletej z 12. septembra 2017 reagujúcej na vyjadrenie otca z 24. augusta 2017, ktoré však otcovi nebolo zaslané na vedomie. Otec maloletej sa teda nemal možnosť s obsahom predmetného vyjadrenia oboznámiť a prípadne reagovať na skutkové tvrdenia alebo právnu argumentáciu matky maloletej. V tejto súvislosti poukázal na skutočnosť, že Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Otec ďalej namietal, že súd prvej inštancie odmietol vykonať znalecké dokazovanie navrhované kolíznym opatrovníkom, pričom vychádzal zo záverov znaleckého posudku vypracovaného pre iné súdne konanie a vzhľadom na odstup času neaktuálneho; nevykonanie predmetného dôkazu je podľa neho porušením zásady rovnosti účastníkov konania. Má za to, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozsudku vôbec nevysporiadal s odvolacími námietkami otca vo vzťahu k jeho elektronickej komunikácii so znalkyňou, z ktorej mal súd preukázané, že otec netrvá na stretávaní sa s maloletou. Odvolací súd riadne neodôvodnil, prečo nevykonával ďalšie dôkazy (napr. vyjadrenie znalkyne) navrhované otcom, ktoré otec nemohol zabezpečiť sám. Rozsudok odvolacieho súdu je preto nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov. Keďže v konaní vôbec nedošlo k zisťovaniu názoru maloletej, ktorá mala v čase rozhodnutia odvolacieho súdu už sedem rokov, jej výsluchom, má otec za to, že súd nezistil skutočný stav veci v súlade s ustanovením § 35 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). Z uvedených dôvodov žiadal, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Matka vo vyjadrení k dovolaniu otca uviedla, že súdy oboch nižších inštancií postupovali správne, náležite bol zistený skutočný stav vecí a bolo rozhodnuté v najlepšom záujme maloletej. Rozsudky súdu prvej inštancie ako i odvolacieho súdu obsahujú riadne a zrozumiteľné odôvodnenie. Ani súd prvej inštancie ani odvolací súd neznemožnili svojím procesným postupom otcovi, aby uskutočnil jemu patriace práva. Matka vo svojom vyjadrení z 12. septembra 2017 neuviedla žiadne nové skutočnosti, len opakovane poukázala na dôkazy predložené už na pojednávaní 6. apríla 2017. Ak by otec neignoroval výkon svojich procesných práv už pred súdom prvej inštancie, so zrejším zámerom mariť toto konanie a spôsobovať jeho prieťahy, vedel by, že maloletá bola predvolaná na pojednávanie konané 6. apríla 2017, avšak dieťa bolo pred pojednávaním veľmi úzkostlivé a utiahnuté, preto súd od jeho výsluchu upustil; túto skutočnosť matka uviedla aj vo svojom vyjadrení k odvolaniu otca z 19. júla 2017. Matka preto navrhla, aby dovolací súd dovolanie otca zamietol ako nedôvodné.

5. Opatrovník maloletej vo vyjadrení k dovolaniu otca navrhol nariadiť znalecké dokazovanie.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Dovolanie (aj podľa novej právnej úpravy) nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017).

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 209/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

10. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (viď rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

12. Otec maloletej v danom prípade vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa

konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci znemožňujúca účastníkovi realizáciu jeho procesných oprávnení a máriaca možnosti jeho aktívnej účasti na konaní (R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

15. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom súdnom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

16. Dovolací súd pri posúdení prípustnosti dovolania otca prioritne vychádzal zo skutočnosti, že ide o konanie vo veci starostlivosti súdu o maloletú. Podľa čl. 4 veta prvá a druhá CMP súd aplikuje a interpretuje právo rovnako vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania. Ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme a ak je to vhodné, informuje dieťa o všetkých podstatných otázkach týkajúcich sa priebehu konania a veci samej.

17. Aj v Zákone o rodine sa od 1. januára 2016 (pozri zákon č. 175/2015 Z. z.) rozšírili základné zásady rodinného práva a okrem iného ustanovili kritériá najlepšieho záujmu dieťaťa, ktorý je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Napriek tomu, že čl. 5 zákona o rodine príkladne uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa a že na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti zákona o rodine (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá. Najlepší záujem dieťaťa je však zároveň pojmom pružným a adaptabilným. Treba ho prispôbiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa.

18. Podľa dovolacieho súdu je namieste poukázať aj na to, že čl. 3 odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej aj „Dohovor“) zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v

súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu.

19. Predmetom konania v danej veci je udelenie súhlasu na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletého dieťaťa. Maloletá nesie priezvisko J. a nie je v jej záujme, aby v prípade zrušenia odvolacieho rozsudku, resp. rozsudkov súdov nižších inštancií došlo prípadne opätovne k zmene jej priezviska, čo by viedlo k neistote a vážnemu zásahu do stability, istoty, pocitu príslušnosti a spolupatričnosti k členom jej súčasnej rodiny nesúcim rovnaké priezvisko.

20. Navyše dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP (ktorý je súčasne aj dovolacím dôvodom) je potrebné vykladať eurokonformne s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá predpokladá, že v tomto prípade ide o porušenie procesných práv a nie hmotnoprávných nárokov strán. Doterajší pojem "odňatie možnosti konať pred súdom" sa nahradil terminologicky novým pojmom "právo na spravodlivý proces", ktorého obsahové znaky vyplývajú z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj Ústavného súdu Slovenskej republiky.

21. Pri posudzovaní nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že strane bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva, je nevyhnutné posudzovať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv treba hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť postup súdu. Ak však súd síce nepostupoval správne, ale v dôsledku tohto nesprávneho postupu nedošlo k takej intenzite zásahu, že ho možno hodnotiť ako porušenie práva na spravodlivý proces, nie je namieste, aby došlo k naplneniu predpokladov pre dôvod zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

22. Pokiaľ otec v dovolaní namietal, že odvolací súd vychádzal pri svojom rozhodovaní aj z vyjadrenia matky maloletej z 12. septembra 2017 reagujúcej na jeho vyjadrenie z 24. augusta 2017, ktoré mu však nebolo zaslané na vedomie, a teda nemal možnosť s obsahom predmetného vyjadrenia sa oboznámiť a prípadne reagovať na skutkové tvrdenia alebo právnu argumentáciu matky maloletej, dovolací súd dospel k záveru, že v postupe odvolacieho súdu došlo k pochybeniu, keď otcovi predmetné vyjadrenie matky nedoručil. Nie každé procesné pochybenie má však za následok porušenie práva na spravodlivý proces s následkom nevyhnutnosti zrušenia celého rozhodnutia. Je súčasťou doktríny i súdnej praxe, že nestačí jedna izolovaná vada na uplatnenie dovolania. Nevyhnutnou podmienkou, aby rozhodnutie odvolacieho súdu pri dovolacom prieskume obstálo je, aby ako celok vykazovalo znaky spravodlivosti. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že k odvolaniu otca z 1. júna 2017 (č. l. 97 spisu) sa matka vyjadrila podaním z 19. júla 2017 (č. l. 129 spisu), ku ktorému sa vyjadril otec podaním z 24. augusta 2017 (č. l. 136 spisu), ku ktorému sa opätovne vyjadrila matka podaním z 12. septembra 2017 (č. l. 163 spisu). Matka vo svojom vyjadrení - odvolacej duplike z 12. septembra 2017 neuviedla žiadne nové skutočnosti, len opakovane poukázala na skutočnosti uvedené už v jej vyjadrení k odvolaniu otca z 19. júla 2017, ktoré bolo otcovi riadne doručené. Keďže otec bol s obsahom vyjadrenia matky k jeho odvolaniu v dovolacom konaní oboznámený, vyjadril sa k nemu, možno konštatovať, že rozhodnutie odvolacieho súdu vykazuje známky spravodlivosti.

23. Pokiaľ ide o dovoláciu argumentáciu otca, týkajúcu sa nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku, prípadne jeho nepresvedčivosti či nepreskúmateľnosti, dovolací súd pripomína, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že dovolateľom namietaná nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci. S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (viď I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

24. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „inú vadu konania“ (teda nie zmätočnosť) zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie:

„Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

25. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

26. V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 a 2 CSP a v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým tvorí - ako už bolo spomenuté, jeden celok. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd uviedol, čoho a z akých dôvodov sa matka domáhala, čo sledoval otec, z ktorých skutočností a dôkazov súd vychádzal, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd; odvolací súd zaujal aj závery k jeho právnomu posúdeniu, s ktorým sa stotožnil. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu otca. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

27. Dovolací súd v tejto súvislosti uzatvára, že nie je povinnosťou odvolacieho súdu vždy dopodrobna reagovať úplne na všetky námietky odvolania. Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Odvolací súd aplikáciou § 387 ods. 2 CSP vyjadruje nielen svoj záver, že napadnuté rozhodnutie a jeho odôvodnenie považuje za vecne správne, ale zároveň (i keď bez výslovného vyjadrenia) aj záver, že námietky vznesené účastníkom konania v odvolaní nie sú dôvodné, právne významné alebo spôsobilé spochybniť správnosť záverov uvedených v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd môže podľa tohto ustanovenia postupovať, ak sú splnené dve podmienky: a/ výrok odvolaním napadnutého rozhodnutia je vecne správny, b/ odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Pokiaľ odvolací súd dospeje k záveru, že tieto podmienky sú splnené, má aplikácia § 387 ods. 2 CSP oporu v zákone a nemôže byť spojená s procesnou vadou konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

28. Dovolateľ napokon tvrdí, že k procesnej vade uvedenej v § 420 písm. f/ CSP došlo tiež nevykonaním ním navrhovaných dôkazov a nevyhodnotením (nesprávnym vyhodnotením) dôkazov navrhnutých otcom; namietal tiež, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo aj v dôsledku nevypočutia maloletej.

29. Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

30. Podľa § 116 CMP ak sa to neprieči účelu konania, súd je povinný informovať o prebiehajúcom konaní maloletého, ktorý je s prihliadnutím na rozumovú a vôľovú vyspelosť schopný pochopiť jeho význam, a objasniť mu dôsledky súdneho rozhodnutia vo veci.

31. Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp. zn. 5 Cdo 492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57-59). Súčasne môže nastať aj situácia, kedy súd po starostlivom zvážení okolností konkrétneho prípadu dospeje k záveru, že osobné vypočutie dieťaťa nie je vhodné a nepôjde o porušenie Dohovoru (rozsudok veľkého senátu vo veci Sahin proti Nemecku ESLP z 8. júla 2003 č. 30943/96, § 74 - 77).

32. Pokiaľ ide o tvrdenia otca, že samotným nevypočutím maloletej odvolacím súdom, došlo k porušeniu „jeho“ práv, je potrebné zdôrazniť, že z čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa, ako ani zo Zákona o rodine, či Civilného mimosporového poriadku, nevyplyva v tomto smere pre dovolateľa žiadne právo, ide výlučne o právo dieťaťa, a preto aj prípadné porušenie citovaných ustanovení, či Dohovoru, (ktorým sa však dovolací súd nezaoberal) mu nemôže zakladať žiadnu ujmu, teda ani vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

33. Predmetná argumentácia sa týka správnosti postupu súdov v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie. Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej právnej úpravy dospel k záveru, že dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka a zakladajúcim prípustnosť dovolania nie je nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ani podľa novej právnej úpravy civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu.

34. Najvyšší súd vyššie uvedené dopĺňa poukázaním na konštatovanie Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016, je však naďalej aktuálne), v zmysle ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

35. S prihliadnutím na individuálne okolnosti danej veci dospel najvyšší súd k záveru, že v konaní nedošlo k nesprávosti v procesnom postupe súdov takej intenzity a procesných dôsledkov, ktorá by mala znaky relevantné podľa § 420 písm. f/ CSP a zakladala prípustnosť dovolania otca podľa tohto ustanovenia, a preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

36. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.